

2022. gada pārskata ziņojums Kopsavilkums

Saistību atruna

Eiropas Ķimikāliju aģentūra nav atbildīga par šajā dokumentā sniegtās informācijas iespējamo izmantošanu.

Europe Direct ir dienests, kas palīdz rast atbildes uz jautājumiem par Eiropas Savienību.

Bezmaksas tālruņa numurs(*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Daži mobilo tālruņu operatori liedz pieeju 00 800 numuriem, vai arī, zvanot uz šiem numuriem, var tikt iekasēta papildus maksa.

Papildu informāciju par Eiropas Savienību meklējiet internetā (<http://europa.eu>).

2022. gada pārskata ziņojums: kopsavilkums

Atsauce: ECHA-23-B-01-LV

ISBN: 978-92-9468-275-8

Kat. numurs: ED-09-23-165-LV-N

DOI: 10.2823/794157

Publ. datums: 2023. gada aprīlis

Valoda: LV

© Eiropas Ķimikāliju aģentūra, 2023. gads

Titullapa © Eiropas Ķimikāliju aģentūra

Ja jums ir jautājumi vai komentāri par šo dokumentu, lūdzam iesniegt tos, izmantojot informācijas pieprasījuma veidlapu (minot atsauces numuru un izdošanas datumu). Informācijas pieprasījuma veidlapa ir pieejama *ECHA* tīmekļa vietnes sadaļā "Kontakti": <http://echa.europa.eu/contact>

Eiropas Ķimikāliju aģentūra

P.O. Box 400, FI-00121 Helsinki, Somija

Kopsavilkums

Šajā kopsavilkumā sniegts pārskats par mūsu sasniegumiem un izaicinājumiem, ar kuriem saskārāmies 2022. gadā. Tajā ir apkopota ziņojumā iekļautā informācija, kas atbilst uz pasākumiem balstītai struktūrai, kas izklāstīta mūsu 2022.-2025. gada plānošanas dokumentā¹. Mēs uzsveram mūsu ieguldīto darbu Eiropas Savienības (ES) prioritāšu īstenošanā un dalāmies ar dažiem mūsu galvenajiem šī gada rezultātiem.

2022. gadā mēs turpinājām būt apņēmības pilni sasniegt savus stratēģiskos mērķus un īstenot plānotās darbības, kas norādītas mūsu darba programmā.

Mēs sasniedzām ievērojamu progresu, apzinot tādas potenciāli bīstamas vielas, kurām nepieciešami ierobežojoši pasākumi, 61 grupā novērtējot aptuveni 2000 vielas. Kopumā, īstenojot integrēto regulatīvo stratēģiju, līdz 2022. gada beigām ir novērtēti aptuveni 75 % vielu, kuru reģistrētais apjoms pārsniedz 100 tonnas. Tomēr vēl ir jānovērtē aptuveni 1000 šo vielu ar lielu tonnāžu.

Šis darbs mums ir jāvis koncentrēt savas atbilstības pārbaudes uz vielām, par kurām datu ģenerēšanai būtu vislielākā ietekme. Mēs kārtējo reizi esam pārsnieguši mūsu gada mērķi - 300 pārbaudes šogad.

Piecas vielas tika identificētas kā potenciāli ļoti bīstamas, un tās tika pievienotas kandidātu sarakstam. Tādējādi kopējais ierakstu skaits kandidātu sarakstā tagad ir 224 vielas². Tāpēc to piegādātājiem tagad ir jāinformē par šo vielu drošu lietošanu, jāatbild uz patērētāju pieprasījumiem un jāinformē ECHA, ja viņu produkti satur kādu no šīm vielām.

Mēs arī ieteicām, ka astoņām kandidātu saraksta vielām jāatbilst prioritāšu noteikšanas kritērijiem, lai uz tām attiektos licencēšanas prasības. Ja Komisija nolems tās iekļaut licencēšanas sarakstā, uzņēmumiem būs jāiesniedz pieteikums atļaujas saņemšanai, lai turpinātu lietot šīs vielas.

Par 66 lietojumiem tika saņemti 50 pieteikumi un pārskata ziņojumi. Mūsu Riska novērtēšanas komiteja (RAC) un Sociālās un ekonomiskās analīzes komiteja (SEAC) pieņēma 36 atzinumus, kas nosūtīti Eiropas Komisijai lēmumu pieņemšanai.

Saskaņā ar vienu no pasākumiem, kas paredzēti Ķīmisko vielu stratēģijā ilgtspējīgai attīstībai, Eiropas Komisija ir publicējusi Ierobežojumu ceļvedi, kas aptver notiekošo un turpmāko darbu pie ierobežojumiem saskaņā ar REACH regulu. ECHA ir aktīvi piedalījies ceļveža sagatavošanā, sniedzot ieguldījumu plānotajos ierobežošanas pasākumos un ierosinot to vielu grupas, kas jāiekļauj, pamatojoties uz regulatīvajām vajadzībām. Ceļvedis sniedz skaidrību visām ieinteresētajām personām par notiekošo un turpmāko darbu ar ES ierobežojumiem, un mūsu grupu novērtējumi turpina papildināt šo darbu.

2022. gadā gada laikā tika iesniegti seši ierobežošanas priekšlikumi, tostarp viens ES mēroga ierobežojums attiecībā uz perfluoralkilvielām un polifluoralkilvielām (PFAS) ugunsdzēsības putās. Ja ierobežojums tiks pieņemts, emisijas varētu samazināties par vairāk nekā 13 000 tonnām 30 gadu laikā. Turklāt piecas Eiropas valstis 2023. gada sākumā iesniedza atsevišķu priekšlikumu ierobežot PFAS citos lietojumos.

¹ https://echa.europa.eu/documents/10162/11209549/mb_39_2021_pid_2022-2025_en.pdf

²2023. gada janvārī tika pievienotas vēl deviņas vielas. Pašreizējais ierakstu skaits kandidātu sarakstā ir 233 vielas.

2022. gada pārskata ziņojums: kopsavilkums

RAC un SEAC pieņēma četrus atzinumus par ierobežošanas priekšlikumiem, atbalstot ierobežojumus attiecībā uz svina izmantošanu munīcijā medībās, šaušanas sportā brīvā dabā un zvejā, policikliskajiem aromātiskajiem ogļūdeņražajiem šaušanas mācību mērķos no māla, 2,4-dinitrotoluēnam un liesmas slāpētājam *Dechlorane Plus*.

RAC pieņēma arī 40 atzinumus, kuros ieteica saskaņotu vielu klasifikāciju un marķēšanu. Pēc rūpīgas zinātnisko pierādījumu pārbaudes komiteja vēlreiz apstiprināja, ka nav iemesla klasificēt glifosātu kā kancerogēnu, mutagēnu, reproduktīvajai sistēmai toksisku vielu vai vielu, kas toksiska konkrētiem mērķorgāniem. Tāpēc glifosāts joprojām ir klasificēts kā ūdens organismiem toksiska viela un tāds, kas var izraisīt nopietnus acu bojājumus.

Biocīdo produktu komiteja (BPC) pieņēma 19 atzinumus par aktīvo vielu apstiprināšanu un atjaunošanu, savukārt attiecībā uz Savienības atļaujām turpinājās pozitīvā tendence - 2022. gadā tika pieņemti 22 atzinumi, salīdzinot ar 15 atzinumiem 2021. gadā. Tika veikts rodenticīdu salīdzinošais novērtējums, par kuru tika panākta vienošanās Komitejā, kā arī tika izstrādātas pirmās vadlīnijas par alternatīvu analīzi.

Ir pārskatīta mūsu pieeja alternatīvu veicināšanai izmēģinājumiem ar dzīvniekiem, un ir veikti pasākumi, lai palielinātu mūsu centienu efektivitāti un pamanāmību, lai veicinātu piemērotu alternatīvu pieņemšanu regulatīviem mērķiem. Lai to panāktu, mēs turpinām ieguldīt savās zinātniskajās un tehniskajās kompetencēs, tostarp datu pārvaldībā un rīkos, kas atbalsta ķīmisko vielu novērtēšanu, piemēram, ESAO QSAR instrumentu kopumā. Mēs sadarbojamies arī ar Eiropas Komisiju un citām ieinteresētajām personām, lai palīdzētu Komisijai izstrādāt ceļvedi pilnīgai ķīmisko vielu izmēģinājumu ar dzīvniekiem aizstāšanai.

Pateicoties savām zinātniskajām un regulējošajām zināšanām, mūsu datubāzēm, digitālajiem rīkiem un praktiskajai pieredzei ķīmisko vielu regulēšanā, mēs arī 2022. gadā atbalstījām Eiropas Komisijas Ilgtspēju sekmējošu ķīmikāliju stratēģiju (CSS). Mūsu atbalsts ir vērst uz trim galvenajiem pīlāriem:

- sniegt tehnisko un zinātnisko ekspertīzi, jo Eiropas Komisija pārskata REACH un CLP regulas, balstoties uz mūsu pieredzi, ieviešot šīs regulas vairāk nekā desmit gadu garumā.
- sniegt ieguldījumu, lai veicinātu principa "viena viela, viens novērtējums" piemērošanu, jo īpaši attiecībā uz iespējamo uzdevumu pārdali aģentūrām un topošajai ES datu platformai.
- Sniegt konsultācijas Eiropas Komisijai par tās ECHA pamatregulas priekšlikumu.

2022. gadā pastiprinājās sadarbība ar mūsu partneriem un radniecīgajām aģentūrām. Mēs aktīvi iesaistījāmies iniciatīvās saskaņā ar Partnerību ķīmisko vielu radītā riska novērtēšanai (PARC), kas ir ES mēroga pētniecības un inovāciju programma, kuras mērķis ir izstrādāt nākamās paaudzes ķīmisko vielu riska novērtējumu, lai aizsargātu veselību un vidi. Mūsu mērķis ir maksimāli palielināt sinerģiju un virzīt zinātnes attīstību, kas ir labāk orientēta uz regulatīvajām vajadzībām. Mūsu grupas darbs ar bisfenoliem tiek izmantots, piemēram, PARC projektā par bisfenola alternatīvām.

Mēs cieši sadarbojamies ar regulatīvajām iestādēm, tostarp Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādi (EFSA), lai novērtētu vielu nekaitīgumu un izstrādātu konsekventus ieteikumus visiem normatīvajiem aktiem, tostarp tādās jomās kā biocīdi un pesticīdi, materiāli, kas nonāk saskarē ar pārtikas produktiem, un dzeramā ūdens kvalitātes prasības. Turklāt mēs sadarbojamies ar Eiropas Vides aģentūru (EVA), lai izstrādātu kopēju rādītāju sistēmu, kas palīdzēs mums uzraudzīt ilgtspējības stratēģijas CSS īstenošanas gaitu un ietekmi ķīmisko vielu jomā, izmantojot mūsu kopīgās zināšanas informācijas tehnoloģiju un komunikācijas jomā.

2022. gadā mēs piedzīvojām būtiskas izmaiņas gan augstākā, gan vidējā līmeņa vadības līmenī. Pateicoties mūsu ieviestajai stingrajai vadības politikai un kvalitātes sistēmām, mēs bijām labi sagatavoti, lai šīs izmaiņas īstenotu nevainojami un nodrošinātu, ka darbinieki var ātri pielāgoties jaunajai vadības struktūrai. Mēs arī sveicām mūsu jauno izpilddirektori, Dr. Šaronu Makginesu (*Dr Sharon McGuinness*), kas mums pievienojās gada beigās. Tagad, kad vadības komandā ir notikušas šīs izmaiņas, mēs esam labi sagatavoti, lai arī turpmāk pildītu likumā mums noteiktos uzdevumus.

Pēc pandēmijas mēs saskaņā ar Eiropas Komisijas noteikumiem esam definējuši un ieviesuši jaunu hibrīddarba modeli mūsu darbiniekiem un *ECHA* struktūrām. Šis modelis apvieno attālinātā darba priekšrocības un elastīgumu ar darbu birojā.

Lai gan šajā gadā bija daudz panākumu, mēs arī saskārāmies ar vairākiem izaicinājumiem.

Viena no galvenajām problēmām ir licencēšanas sistēmas neefektivitāte, problēma, ko mēs jau atzīmējām 2021. gadā savā ziņojumā par *REACH* un *CLP* regulu darbību³. Sagaidāms, ka licencēšanas pieteikumu skaits pieaugs, ko pieredzējam 2022. gadā, jo īpaši attiecībā uz sešvērtīgo hromu, saglabāsies arī 2023. gadā. Šis pieaugums pārsniedz mūsu zinātnisko komiteju iespējas sniegt atzinumus, un pieredzējušu locekļu trūkums vēl vairāk pasliktina situāciju, jo kļūst arvien grūtāk atrast ziņotājus, lai sagatavotu mērķim atbilstošus atzinumus.

Vēl viens izaicinājums ir nelielais dalībvalstu iesniegto biocīdo aktīvo vielu novērtējuma ziņojumu projektu skaits. Tas kavē pabeigt visu esošo aktīvo vielu novērtēšanu līdz 2024. gada beigām, kā noteikts Biocīdu regulā. Saskaņā ar Rīcības plānu aktīvo vielu jomā *ECHA* pēdējos gados ir centusies atbalstīt dalībvalstis, lai panāktu turpmāku progresu, un turpinās to darīt.

Ja saskaņā ar politiku "viena viela, viens novērtējums" aģentūrām būs pilnībā jāaskaņo dažādu zinātnisko komiteju atzinumi bez iepriekšējas normatīvā konteksta saskaņošanas, tas varētu būt izaicinājums nākotnē. Kamēr noteikumos būs atšķirīgas prasības, sniegtas atsauces uz dažādām vadlīnijām vai uzdoti dažādi jautājumi dažādām zinātnisko ekspertu grupām ar atšķirīgiem termiņiem, galīgos rezultātus nebūs iespējams pilnībā saskaņot.

Gada laikā tika konstatēti trūkumi arī publiskās informācijas izplatīšanā par ķīmiskajām vielām, un dažkārt mūsu tīmekļa vietnē nebija pieejama informācija par ķīmiskajām vielām. Mēs veicām rūpīgu izpēti un, sadarbojoties ar ieinteresētajām pusēm, panācām ievērojamu progresu, ieviešot jauno sistēmu, lai uzlabotu datu pieejamību par ķīmiskajām vielām, to īpašībām un normatīvo statusu. Ilgtermiņa risinājums uzlabos ieinteresētajām pusēm pieejamās informācijas plūsmu un palīdzēs mums nodrošināt pārskatāmus, aktuālus un pieejamus datus par ķīmiskajām vielām.

Līdz ar hibrīddarba modeļa pieņemšanu mums var rasties izaicinājumi saglabāt personāla efektivitāti, sadarbību un savienojamību ar *ECHA* misiju. Mēs apzināties, cik svarīgi ir novērst jebkādos iespējamus modeļa trūkumus, lai nodrošinātu, ka spējam noturēt un piesaistīt labākos talantus mūsu darba atbalstam.

Visbeidzot, kibernetika ir kļuvusi par svarīgu jomu, kurai mēs pievēršam īpašu uzmanību. Palielinoties ieguldījumiem šajā jomā, neraugoties uz ļaunprātīgu darbību pieaugumu un neseno ģeopolitiskās krīzes saasināšanos, mūsu drošības līmenis ir saglabājies iepriekšējo gadu līmenī un nav notikuši būtiski incidenti. Mēs esam izstrādājuši ilgtermiņa plānu, lai saglabātu mūsu sniegto IT pakalpojumu augsto kvalitāti, kā arī risinātu nākotnes izaicinājumus šajā jomā.

3 https://echa.europa.eu/documents/10162/17226/operation_reach_clp_2021_en.pdf

Aģentūras īss apraksts

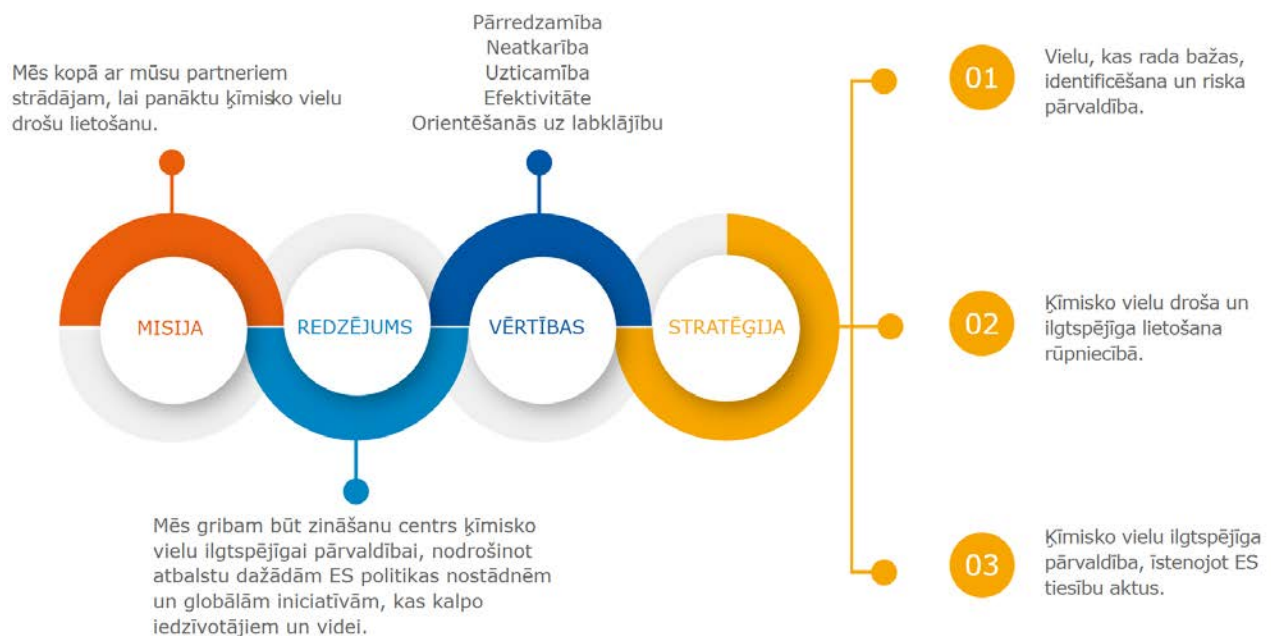
ECHA, lai turpinātu pienācīgi un efektīvi kalpot Eiropas Savienībai, ir noteikusi trīs stratēģiskās prioritātes. Tajos par pamatu ir ņemta *ECHA* loma, pamatojoties uz *ECHA* kompetenci un sasniegto ietekmi, atzīta *ECHA* īstenoto tiesību aktu galvenā nozīme ES regulatīvajā sistēmā un mēģināts paredzēt turpmākos uzdevumus.

Saskaņā ar stratēģisko plānu 2019.–2023. gadam *ECHA* kopā ar saviem partneriem izmantos savu kompetenci un padziļinātas zināšanas par ES tirgū esošajām ķīmiskajām vielām, lai apzinātu potenciāli bīstamu vielu grupas, un palīdzētu Eiropas Komisijai noteikt, kādas regulatīvās darbības ir vajadzīgas un veikt šīs darbības saskaņā ar *REACH* regulu, *Biocīdu* regulu, *CLP* regulu, *NOP* regulu vai citiem attiecīgiem tiesību aktiem (1. stratēģiskā prioritāte).

2. stratēģiskā prioritāte ir balstīta uz zināšanām, kas iegūtas saskaņā ar 1. stratēģisko prioritāti, un tajā tiek izmantoti nozares tiesību aktos noteiktie pienākumi, kas izklāstīti *REACH* regulā, *CLP* regulā, *Biocīdu* regulā, *PIC* regulā, Ūdens pamatdirektīvā un Dzeramā ūdens direktīvā, un *ECHA* pilnvaras, un tās mērķis ir uzlabot nozares zināšanas un spēju rīkoties, pirms to dara *ECHA* vai citas regulatīvās iestādes.

Visbeidzot, 3. stratēģiskā prioritātē tiek izmantoti dati un pieredze, kas iegūta, īstenojot *ECHA* pilnvaras, lai uzlabotu konsekvenci un integrāciju ES ķīmisko vielu regulējuma sistēmā starptautiskajā darbā ķīmisko vielu pārvaldības jomā.

Īstenojot savu stratēģisko plānu un prioritātes, kā arī ikgadējo darba programmu, *ECHA* veicina ES "zaļā kursa" mērķu sasniegšanu, kā arī turpmāku politikas izstrādi, sniedzot zinātniski regulatīvas konsultācijas Eiropas Komisijas pieprasījumu ietvaros saskaņā ar Ilgtspēju sekmējošu ķīmikāliju stratēģiju.

ECHA gada darba programmā stratēģiskais plāns un daudzgadu darba programma tiek pārvērsti konkrētās darbībās un rezultātos, kas strukturēti ap Aģentūras galvenajām darbībām. Nākamajā sadaļā ir uzsvērti galvenie 2022. gada sasniegumi.

EIROPAS ĶĪMIKĀLIJU AĢENTŪRA
P.O. BOX 400,
FI-00121, HELSINKI, SOMIJA
ECHA.EUROPA.EU